herpy

SKINKAR

Blåtungeskink

Tiliqua scincoides

En kraftig, tungbyggd skink från Australien och östra Indonesien med en bred, knallblå tunga som den visar upp när den känner sig hotad. *Tiliqua scincoides* är dagaktiv, allätare och lugn, blir 45-60 cm lång och kan leva omkring 20 år. Den kräver ett stort terrarium, UVB och en varm solplats.

Familj: Scincidae Engelska: Common Blue-tongued Skink Tidigare namn: *Lacerta scincoides*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**45-60 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**400-600 g**
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Savann och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**180 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**21-33 °C**
Värmeplats	**35-45 °C**
Temperatur, natt	**18-24 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, frukt, växter och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Könsmogen	**18-36 mån.**
Kullstorlek	**6-15 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**90-120 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Tiliqua scincoides har en tung, rörformad kropp, korta ben och ett triangulärt huvud. Fjällen är släta och överlappande, och de innehåller små benplattor som ger ett stabilt pansar. Tungan är bred och knallblå och står i skarp kontrast till den skära munhålan. När djuret hotas vänder det sig mot faran, spärrar upp munnen och sticker ut tungan, och hjälper det inte fräser det och gör kroppen platt för att se större ut.

Arten beskrevs 1790 och är en av de första skinkarna som fick ett vetenskapligt namn. Namnet syftar förmodligen på *Scincus*, en nordafrikansk skink, och ändelsen -oides, som betyder "liknande". Det finns tre underarter: *T. s. scincoides* i södra och östra Australien, *T. s. intermedia* i norra Australien och *T. s. chimaerea* på Tanimbar- och Babaröarna i Indonesien. Den östra formen är silvergrå med breda mörkbruna tvärband och en mörk rand bakom ögat. Den norra formen saknar randen, har gula eller orange fläckar på sidorna och är störst och tyngst.

Vuxna djur blir 45-60 cm långa, varav huvud och kropp utgör drygt hälften, och väger vanligen 400-600 g. Den norra underarten är den vanligaste i handeln. Den är uppfödd i fångenskap genom många generationer och därför tam. Djur från Indonesien kan vara vildfångade. Det finns också en rad färg- och teckningsformer i fångenskap, men den här vägledningen handlar om arten.

Svansen kan kastas av vid hårdhänt hantering, särskilt hos unga djur, och växer bara ofullständigt ut igen. Ett bett från en vuxen skink gör ont och kan ge blåmärken, men djuret har inget gift.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Tiliqua scincoides förekommer i stora delar av norra, östra och sydöstra Australien. *T. s. scincoides* lever i Queensland, New South Wales, Victoria och sydöstra South Australia. *T. s. intermedia* lever i norra Australien, från Kimberley i Western Australia över Northern Territory till Queensland. Typlokalen för den norra formen är Yirrkala i Northern Territory.

Underarten *T. s. chimaerea* lever på Tanimbar- och Babaröarna i provinsen Maluku i Indonesien. Typlokalen är Saumlaki på Tanimbar.

> **Naturlig utbredning:** Australien och Indonesien.

LIVSMILJÖ

Arten lever i öppen mark med mycket skydd: grästuvor, snår, öppen skog och hed, och den trivs också i stora villaträdgårdar. På natten ligger djuret i lövlagret eller under stenar och stammar. På morgonen kommer det fram och solar innan det söker föda under dagens varmare timmar. Aktiva djur håller en kroppstemperatur på omkring 30-35 °C.

Under kalla perioder ligger djuret inaktivt och nedgrävt i sitt gömställe och kommer bara fram på soliga dagar. Arten vänjer sig snabbt vid människor, och i trädgårdarna är snäckor och larver lättillgänglig föda. Det är årstidsrytmen med ett svalare vinterhalvår och en varm, ljus sommar som man efterliknar i terrariet.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett terrarium på minst 180 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd), motsvarande drygt 1 m² golvyta. Större är bättre, till exempel 180 × 120 × 90 cm. Golvet är viktigare än höjden, eftersom djuret lever på marken, men med lampor inne i terrariet ska höjden vara minst 60 cm. Unga djur kan mycket väl bo i ett vuxenterrarium när det finns många gömställen.

Djuret ska hållas ensamt. Både hanar och honor är revirhävdande, och även unga djur kan bita varandra allvarligt.

Som botten används 10-15 cm lös jord som djuret kan gräva i, till exempel en blandning av 60 % matjord utan gödsel och 40 % leksand. Undvik spån av tall och ceder, som är hälsoskadliga. Barkrör, trästycken och lådor ger gömställen i båda ändar av terrariet, och en skiffer- eller kakelplatta håller klorna slitna. Lägg en platt sten under värmelampan, men använd aldrig en värmesten med inbyggt värmeelement, för den kan bränna djuret.

Terrariet ska vara väl ventilerat, utan drag och säkert stängt.

TEMPERATUR

Djuret ska kunna välja mellan 21-26 °C i den svala änden och 28-33 °C i den varma änden. Ytan på solplatsen ska vara 35-45 °C. Mät yttemperaturen med en infraröd termometer och lufttemperaturen med digitala termometrar i båda ändar.

Använd halogenspotar eller en värmelampa med bred strålning i en keramisk sockel, monterad över nät, och sätt en termostat på all värmeutrustning. På natten är 18-24 °C lämpligt, och en nattsänkning är sund. Blir rummet kallare används ett keramiskt värmeelement eller en värmepanel utan ljus, aldrig en lysande lampa. Kalla nätter utan tillräcklig värme på dagen kan utlösa vintervila eller sjukdom.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

De australiska underarterna ska ha en luftfuktighet på 40-60 %, mätt i den svala änden. Den indonesiska *T. s. chimaerea* kräver 60-80 %. En blöt botten är inte nödvändig, men ett gömställe med fuktig sphagnum, där fuktigheten kommer upp mot 100 %, hjälper vid ömsningen. Gömstället ska stå i den svala halvan, och mossan byts ofta så att den inte möglar. Är buksköldarna grova är luften för torr. Är de släta och djuret ömsar skinn utan problem är fuktigheten rätt.

En stor, låg vattenskål med högst 7-8 cm vatten ska alltid stå framme. Vattnet byts varje dag, för djuret använder ofta skålen som toalett. Rengör skålen med ett djursäkert desinfektionsmedel en gång i veckan.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och ska ha både UVB och kraftigt ljus. Använd ett T5-rör med UVB, och placera det så att UV-indexet på solplatsen är omkring 3-4 (Ferguson-zon 3). Det får inte finnas glas eller plast mellan lampan och djuret, och nät kan ta bort en stor del av strålningen. Djuret får inte kunna komma närmare lampan än omkring 25 cm. Rören byts var 6-12:e månad, eftersom UVB-strålningen avtar även om ljuset ser oförändrat ut.

UVB gör det möjligt för djuret att bilda D-vitamin i huden. Arten kan leva och föröka sig i åratal utan UVB om fodret innehåller D3, men D-vitaminnivån i blodet är lägre, så UVB är den bästa lösningen. Komplettera med vanligt dagsljus från en LED på omkring 6.400 K. Ljuset är tänt 12 timmar per dygn, gärna något kortare på vintern. Ett par timmar i direkt sol är bra när djuret är under uppsikt i en sluten inhägnad med skugga och gömställen.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Tiliqua scincoides är allätare. Baskosten är en blandning av grönt, animaliskt protein och lite frukt. Ungar under 12 månader ska ha 70-80 % protein, vuxna omkring 50-60 %. Vuxna ska ha 40-50 % grönsaker och blad, och frukt högst 10 %. För mycket protein ger vuxna djur övervikt och kan i svåra fall belasta njurarna.

Protein kan vara syrsor, gräshoppor, kackerlackor, svarta soldatflugelarver, snäckor, daggmaskar och silkesmaskar samt ägg och magert kött. Superaskar, hel fisk och upptinade nakna musungar ges bara som godbitar. Grönt är till exempel maskrosblad, grönkål, endivie, pak choi, squash, pumpa och morot, rivna fint. Undvik avokado, lök, aubergine, citrusfrukter, rabarber och giftiga blommor som tulpaner och påskliljor. Foderinsekterna ska utfodras väl i 1-3 dygn före utfodringen och pudras med kalk.

Ungar utfodras varje dag, halvvuxna ungefär 3 gånger i veckan och vuxna 1-2 gånger i veckan. En portion är ungefär lika stor som djurets huvud. Vuxna djur får kalk på fodret 2-3 gånger i veckan. Färdigfoder för kräldjur innehåller redan kalk och vitaminer, och extra multivitamin ovanpå kan ge överdosering. Vått hundfoder av god kvalitet kan ingå i små mängder, men inte som huvudfoder. Utfodra på förmiddagen, så att matsmältningen sker under dagens varmaste timmar.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Tiliqua scincoides är lugn, och djur från uppfödning blir ofta mycket tama. Vildfångade djur är lättare stressade och mer defensiva. En skink tämjs genom att man talar lugnt till den och låter den komma till en i sin egen takt. När du lyfter den ska hela kroppen inklusive svansen vila på underarmen, och den ena handen ska vara synlig. Ta aldrig tag i svansen, och undvik att röra vid huvudets ovansida. Börja med 5 minuters hantering per dag, och öka långsamt. Tvätta händerna efter hantering.

Kroppsspråket är tydligt. Korta fnysningar betyder irritation, och viftande med svansen betyder irritation eller ilska. Långa fräsanden och en uppblåst, sned kropp är aggression, och öppen mun med tungan ute är en varning. Djuret ska då lämnas i fred. En lugn skink går avslappnat och flackar med tungan. En orolig skink rör sig i korta ryck med långa pauser.

Varje skink ska bo ensam. När det blir kallt och dagarna blir korta kan djuret gå i vintervila och ligga nästan orörligt i flera veckor utan att äta. Bara friska djur över 12 månader får gå i vintervila, och de bör undersökas av en veterinär först.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

I fångenskap blir djuren könsmogna efter omkring ett och ett halvt år, i naturen först vid omkring tre års ålder. Storleken vid könsmognad varierar från bestånd till bestånd, och honor bör vara fullvuxna och i god kondition innan de används i avel. Könen är svåra att skilja åt utvändigt: storlek, huvudform, bäckenbredd och svanslängd överlappar mycket. Sondering och

utpressning av hemipenis kan skada djuret. Den mest tillförlitliga metoden är röntgen hos veterinären, efter att kontrastvätska har sprutats in i hemipenisfickorna. Ett djur är säkert en hane när hemipenis syns, och säkert en hona när det föder ungar.

PARNING

I naturen parar sig djuren från augusti till november. Hanarna förföljer honorna och slåss sinsemellan. Parningen är hårdhänt, och honan kan få bitmärken. Därför hålls djuren åtskilda hela året och förs först samman under parningstiden under uppsikt. Honan ska vara frisk och i god kondition. En svalare period på vintern, följd av längre och varmare dagar, sätter igång parningen. Skilj djuren åt om hanen biter ihållande.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten föder levande ungar. Honan föder tre till fyra månader efter parningen, i naturen från december till februari, och kan få ungar varje år om hon har tillräckligt med föda. De flesta kullar är på omkring 10 ungar, men kullarna spänner från 1 till 25, och stora honor får de största kullarna. Fostren utvecklas i honans äggledare med en välutvecklad moderkaka.

Födseln sker oftast på dagen, när honan är varm, och tar från en och en halv till åtta timmar. Ungarna kan klara sig själva direkt efter födseln. Ge den dräktiga honan gott om föda och kalk och en varm solplats. Blir hon slö, slutar äta eller krystar utan resultat, kontakta veterinären.

INKUBATION

Det finns inga ägg att inkubera. Dräktigheten varar omkring 90-120 dagar, men den är inte exakt känd. Honan ska ha samma temperaturer som annars, och solplatsen får inte tas bort, för värmen driver fosterutvecklingen. Håll henne ensam i terrariet. Efter födseln äter ungarna fosterhinnorna, och det är normalt.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är omkring 9-14 cm långa och väger 8-20 g. De ömsar skinn första gången inom några dagar och sprids snabbt i naturen. De ska bo var för sig med solplats, UVB, fuktigt gömställe och samma inredning som de vuxna. Utfodra varje dag med 70-80 % protein: små syrsor, daggmaskar, ägg och fint riven grönsak, och pudra med kalk. Med gott om foder växer de snabbt och kan nå nästan vuxen storlek på ett år. De klara färgerna och den blanka ytan kommer när djuren är 8-9 månader.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på skötseln. De typiska är:

- Metabol skelettsjukdom av brist på kalk, D-vitamin eller UVB. Det ger mjuka käkar och sneda ben.
- Ömsningsproblem där hudrester sitter fast på tår och svans, särskilt vid låg fuktighet. Ge ett fuktigt gömställe och ett ljummet bad.
- Hudinfektioner och luftvägsinfektioner om bottnen är ständigt blöt eller temperaturen är för låg.
- Tandproblem, särskilt om det ges mycket frukt.
- Övervikt och fettlever av för mycket protein och för lite rörelse. Väg djuret regelbundet; plötslig viktminskning är en varningssignal.
- Parasiter. Fästingar och inälvsmask är vanliga hos vildfångade djur, och nya djur bör stå i karantän i 3-6 månader.
- Förstoppade hemipenisfickor, urinsyragikt och förlossningsproblem hos honor.

Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ner i vikt, slutar äta, andas med öppen mun eller pipande ljud, eller verkar slappt.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.